Ч. 251 Недѣля 7 (19) падолиста 1893. Рокъ III.

Выходить у Львовѣ що дня (крôмъ недѣль гр. кат. святъ) о 5-5½ годинѣ по полудни.

Редакція и Адміністрація улиця Чарнецкого ч. 8.

Письма приймають ся лишь франковані.

Рекламаціѣ неопечатанѣ вольнѣ вôдъ порта. Рукописи не звертають ся.

НАРОДНА ЧАСОПИСЬ

Додатокъ до „Ґазеты Львôвскои“.

Передплата у Львовѣ въ Адміністраціи „Ґазеты Львôвскои“ и въ ц. к. Староствахъ на провинціи:
на цѣлый рôкъ 2 зр. 40 к.
на пôвъ року 1 зр. 20 к.
на чверть року — 60 к.
мѣсячно . . — 20 к.
Поодиноке число 1 к.

Зъ почтовою пересылкою:
на цѣлый рôкъ 5 зр. 40 к.
на пôвъ року 2 зр. 70 к.
на чверть року 1 зр. 35 к.
мѣсячно . . — 45 к.
Поодиноке число 3 к.

Справы парляментарнѣ.

Рôвночасно зъ першимъ засѣданемъ Палаты послôвъ вôдбуде ся дня 23 с. м. также и засѣдане Палаты панôвъ, а на порядку дневнôмъ сеи Палаты стоять слѣдуючѣ справы: Перше читане внесеня бар. Чедіка въ справѣ пôдвысшеня платнѣ урядникамъ; перше читане проекту закона о заведеню надзирателѣвъ въ копальняхъ; проектъ закона о перевозѣ средствъ поживы; выбôръ 9 членôвъ до комісіѣ для внесеня бар. Гельферта въ справахъ архівальныхъ.

Вѣденьски часописи довѣдують ся, що заразъ на першôмъ засѣданю Палаты послôвъ выступлять молодоческѣ послы зъ рядомъ интерпеляцій, котрѣ будуть домагати ся вôдъ пп. міністрôвъ кн. Віндішґреца и гр. Шенборна поясненя що до свого становища въ справѣ ческого права державного, а вôдъ п. міністра ґр. Вурмбрандта вôдповѣди на пытане, чи стоить ще на своимъ становищи о кодифікаціи языка нѣмецкого яко языка державного.

На день 22 с. м. скликано засѣдане трохъ великихъ клюбôвъ коаліційныхъ. Для сего союза — каже N. fr. Presse — настала теперь нова ситуація а зъ нею и конечность заняти супротивъ неи якесь становище. Клюбъ сполученои лѣвицѣ нѣмецкои и Коло польске, котрыхъ председателѣ стали членами міністерства коаліційного, будуть мусѣли крôмъ того выбрати для себе президію. Въ клюбѣ сполученои нѣмецкои лѣвицѣ сподѣвають ся появленя ся міністра фінансôвъ Пленера и міністра торговлѣ ґр. Вурмбрандта на першôмъ засѣданю. Сподѣвають ся, що оба тѣ члены клюбу дадуть поясненя о тôмъ, що дѣялось пôдчасъ вôдроченя Рады державнои, о утвореню кабінету и о проґрамѣ нового правительства та о будучôмъ ихъ становищи супротивъ союза партій, зъ котрымъ схотять стояти въ близшихъ зносинахъ. Клюбъ приступивъ вôдтакъ до выбору новои президіѣ. При вступныхъ переговорахъ, якѣ вели ся тымчасомъ межи найвиднѣйшими членами клюбу, показало ся, що було бы добре збôльшити значно число членôвъ президіѣ, котра доси складала ся лишь зъ трохъ членôвъ. Мае бути поставлене внесене, щобы провôдъ клюбу передати 9 членамъ.

Що до клюбу Гогенварта, то Vaterland покликуесь на дискусію въ часописяхъ и констатуе, що въ нѣй слѣдно поважне занепокоене. „О скôлько знаемо“ — додае Vaterland — буде клюбъ консервативный скликаный, щобы завчасу могъ розважити и обговорити нову ситуацію“. Нема сумнѣву — пише дальше N. fr. Presse — що на тôмъ першôмъ засѣданю явить ся также и міністеръ рôльництва ґр. Фалькенгайнъ, на котрого покликане до нового кабінету клюбъ консервативный клавъ якъ найбôльшу вагу, щобы однымъ изъ своихъ членôвъ бути репрезентованымъ въ міністерствѣ; вôнъ дасть мабуть въ клюбѣ пожадане поясненe ситуаціѣ.

Такъ само мабуть являть ся міністры пп. Яворскій и Мадейскій въ Колѣ польскôмъ и пояснять нову ситуацію. Въ Колѣ польскôмъ стоить также на порядку дневнôмъ выбôръ президіѣ. О опорожнене мѣсце председателя въ Колѣ буде вести ся досыть сильна борба, а число кандидатôвъ стае що разъ бôльше. Позаякъ новый кабінетъ есть зложеный зовсѣмъ пôсля формъ парляментарныхъ, а его члены суть по бôльшôй части членами звѣстныхъ трохъ клюбôвъ, то можна сподѣвати ся, що межи правительствомъ а партіями парляментарными буде вôдъ теперь крѣпка звязь и длятого дѣла въ Палатѣ будуть могли скоро вести ся. На всякій случай згодять ся клюбы на то, щобы предложене о краевôй оборонѣ и провізорія буджетова, ухвалене предложень выимковыхъ и контінґенту рекрутôвъ були якъ найскорше ще передъ Рôздвомъ залагодженѣ. Въ тôй цѣли збере ся комісія для предложень выимковыхъ заразъ по зôбраню ся Рады державнои и розпôчне свои роботы, а комісія войскова ухвалить справоздане о предложеню въ справѣ краевои обороны, котре, якъ звѣстно, передъ вôдроченемъ Палаты умысно вôдкладано.

Найнеспокôйнѣйшѣ будуть мабуть нарады въ клюбѣ Гогенварта, позаякъ праса консервативна закидае ему зраду. Прасѣ тôй розходить ся головно о мін. Мадейского. Орґанъ пос. Ебенгоха бере п. Мадейскому за зле, що вôнъ обнимаючи урядоване въ міністерствѣ просвѣты не зазначивъ католицко-консервативного становища, и не усунувъ тыхъ всѣхъ поголосокъ, що приписують ему ліберальный наклôнъ.

Czas доносить, що справа стану выимкового въ Празѣ, котру мае розбирати дотычна комісія заразъ по зôбраню ся Рады державнои, буде безъ сумнѣву ухвалена якъ въ комісіи такъ и въ повнôй Палатѣ. Однакожь въ кругахъ поинформованыхъ завѣряють, що въ короткôмъ часѣ по еѣ затвердженю, нове правительство знесе еѣ, розумѣе ся, о скôлько на то позваляють обставины.

Дня 21 с. м. збирае ся на нарады постôйна комісія до нарадъ надъ проектомъ кодексу карного.

5)

Ґібральтаръ и Еръ-Ріфъ.

(Пôсля Е. Вартеґґа, Е. Велього, Ґ. Рольфса и др.)

III.

Меліля, въѣздъ до неи и еѣ околиця. — Мѣсто и житє въ нѣмъ. — Президіо и его арештанты. — Укрѣпленя Мелілѣ.

(Дальше).

Меліля есть окружена доокола голыми горами, на котрыхъ лишь денеде виднѣють ся зеленѣ точки, купки опунцій, котрыхъ овочѣ, пôдъ назвою берберскихъ фіґъ, завозять инколи й до Европы. Опунціѣ суть зовсѣмъ подôбнѣ до нашихъ кактусôвъ, котрѣ держимо звычайно у вазонахъ; ихъ мясистѣ пеньки выглядають нѣбы якъ булавы, що выросли одна на другôй, а жовтый ихъ цвѣтъ розцвитае ся лишь зъ рана межи 9 а 10 годиною. По иншихъ теплыхъ краяхъ садять ихъ не лишь задля ихъ смачныхъ овочѣвъ, але также задля годованя ними комашки, званою кошенілею, зъ котрои робить ся червона краска. Але зъ тыхъ опунцій, що ростуть пôдъ Мелілею, мабуть ще нѣхто зъ Европейцѣвъ не зрывавъ овочѣвъ, хочь Меліля вже чотириста лѣтъ знаходить ся въ рукахъ Испанцѣвъ. Вôдъ всходу и заходу высувають ся горы ажь надъ само море и подовгастымъ каблукомъ окружають мѣсто, що лежить по серединѣ мѣжь ними. Невеличка крѣпость, котрои вôдъ стороны моря не могъ бы нѣхто заняти, далабы ся отже вôдъ стороны сухои землѣ до пôвъ години зовсѣмъ збурити. На щасте найбôльшѣ вороги Испанцѣвъ Берберы чи тамъ Ріфі не мають пушокъ, бо инакше були бы они вже давно зрôвняли Мелілю зъ землею. Дивнѣ якісь то бôльшѣ то меншѣ камѣннѣ башнѣ доокола Мелілѣ звернули нашу увагу. Дивлячись на нихъ зъ далека можна бы думати, що то якісь памятники на могилахъ магометаньскихъ святыхъ. Були то ново побудованѣ форты, высуненѣ поза мѣсто. А хочь они стоять ще на испаньскôй земли, то всежь таки служать они до того, щобы боронити испаньскихъ воякôвъ, що въ невеличкôй рѣцѣ пôдъ Мелілею хотять купати ся або поити конѣ, вôдъ нападу завзятыхъ Ріфôвъ; ба, безъ нихъ навѣть испаньскѣ прачки не могли бы выпрати бѣля на рѣцѣ, анѣ пастухи не могли бы выганяти на пашу свои козы та вôвцѣ, бо скоро тутъ лишь денебудь покаже ся якійсь Европеецъ, то Ріфі заразъ скрутять ему вязы, застрѣлять або вôдрубають голову. Словомъ, Испанцѣ жиють въ сѣй крѣпости якъ у вязници, або якъ середъ вѣчнои вôйны.

Треба було довго чекати, закимъ испаньскѣ урядники портовѣ, санітарнѣ и мытовѣ позволили намъ выйти на берегъ. На березѣ, якъ звычайно у портѣ, лежали на земли якісь хлопчиска и жартували собѣ зъ насъ. Мы прикликали одного зъ нихъ и вôнъ згодивъ ся радо за 50 сантімôвъ завести насъ до якоись гостинницѣ та показати все, що въ мѣстѣ цѣкавого. Вôнъ повѣвъ насъ одинокою брамою, котрою можна вôйти до крѣпости, насамперѣдъ на торговицю пôдъ самымъ муромъ на лѣво вôдъ насъ. Тутъ було може якихъ 100 мѣсцевыхъ жителѣвъ, самѣ мужчины, що вынесли були на продажь куры, овочѣ и т. д. Великого руху тутъ не було. Першій разъ въ житю побачивъ я тутъ правдивыхъ Берберôвъ. По арабски они не умѣли говорити и запытанѣ вôдповѣдали, що говорять лишь „тамагіртъ“, значить ся, по берберски. Тѣ люде приходять тутъ що дня изъ сусѣдныхъ сѣлъ на торгъ зъ своими продуктами, але закимъ ихъ впустять на испаньску землю, то они мусять въ однôмъ изъ фортôвъ, що окружають мѣсто, зложити свою зброю. Але сей приписъ вôдносить ся мабуть до ихъ довгихъ крисôвъ, бо кождый зъ тыхъ Берберôвъ, що тутъ були, мавъ бодай оденъ кривый марокканьскій штилетъ, котрый вытягнувъ зъ пôдъ одежѣ, коли мы сказали, що его купимо. Жѣнокъ на торзѣ не було; нѣяка Кабілька не важить ся зайти не то до мѣста, але хочь бы перейти на испаньску землю. Въ Мелили ще нѣхто анѣ разу не видѣвъ якоись Берберки. Скоро сонце зачинае заходити, мусять всѣ мѣсцевѣ жителѣ выходити зъ мѣста ажь поза его укрѣпленя. Такъ само нѣякій Испанець не важивъ бы ся выйти поза испаньску границю бо его жде тогды неминуча смерть.

Мы пôшли вôдтакъ брукованою улицею до горѣшного мѣста. На улици бачили мы воякôвъ, що сидѣли коло пушокъ, уставленыхъ

Переглядъ політичный.

Pol. Corr. доносить, що подорожь ґр. Кальнокого була лишь звычайнымъ актомъ куртоазіѣ и не мала нѣякого значѣня політичного; еѣ не спонукали нѣякû подѣѣ зъ послѣдныхъ часôвъ, позаякъ она була постановлена ще въ липни сего року.

N. W. Tagblatt, котрый выступае що разъ бôльше яко „добре поинформованый“ орґанъ коаліціѣ, помѣстивъ статью пôдъ заголовкомъ: „Причинокъ до историѣ міністерства Віндішґреца“, въ котрôй пôдносить заслуги Є. Екс. п. Намѣстника ґр. Баденіого ок ло утвореня нового кабінету. Ще закимъ ґр. Таффе думавъ выпустити зъ своихъ рукъ керму власти, наводжено въ критичныхъ хвиляхъ назвище ґр. Баденіого, бо загально звѣстно було, що вôнъ мае велике довѣре всѣхъ рѣшаючихъ сферъ. И дѣйстно пôдчасъ недавнои кризы завôзвано ґр. Баденіого до Будапешту, щобы вôнъ высказавъ свою гадку о ситуаціи. Ґр. Бадені думавъ зъ разу, що кабінетъ коаліційный есть потрѣбный, але що на его чолѣ повиненъ остати ся ґр. Таффе. Ґр. Бадені зовсѣмъ не бувъ за тымъ, щобы вôнъ самъ обнявъ президію кабінету, позаякъ мае въ Галичинѣ до сповненя важну задачу; але коли переконавъ ся, що ґр. Таффе не може удержати ся, и коли рѣшено, що кн. Віндішґрецъ мае утворити новый кабінетъ, то ґр. Бадені постановивъ смѣло и льояльно жертвувати новому президентови свои услуги. Фактомъ есть, що ґр. Бадені жертвувавъ идеи утвореня коаліційного кабінету всѣ свои засобы гнучкого, а заразомъ и енерґічного таланту, свои яснои вымовы, свого свѣтового досвѣду и свого темпераменту. Смѣло можна сказати, що вплывъ ґр. Баденіого бувъ рѣшаючимъ на хôдъ цѣлои справы, а то завдяки его импонуючому політичному талантови, котрый еднае и переконуе.

Вчера по полудни померъ въ Градецу ґен.-майоръ и командантъ бриґады, ґрафъ Гартенавъ, бувшій князь болгарскій Александеръ Батенберґъ. Ґрафъ Гартенавъ лагодивъ ся кôлька днѣвъ тому назадъ на ловы и наразъ пôдчасъ обѣду занедужавъ. Вышовши до сусѣдноѣ комнаты мало не упавъ на землю и ледви що мôгъ положити ся на софу. Показало ся, що дôставъ знову давного запаленя слѣпои кишки — недуги, котрои набавивъ ся ще пôдчасъ сербско-болгарскои войны а котра остаточно смерть ему зробила. Кн. Александеръ Батенберґъ родивъ ся 5 цвѣтня 1857 р. у Веронѣ, дня 29 цвѣтня 1879 р. вступивъ на престолъ болгарскій и по звѣстныхъ подѣяхъ въ Болгаріи змушеный бувъ въ вересни 1886 р. абдикувати. Тогды прибравъ вôнъ назвище ґр. Гартенава, оженивъ ся зъ спѣвачкою Лойзінґеръ и вступивъ до австрійского войска. Похоронъ вôдбуде ся въ понедѣлокъ.

Бразилія мае знову цѣсаря. Пôсля наспѣвшихъ до Мадриду вѣстей, проголосивъ адміралъ Де Меллью сына ґрафа Е (Eu), зятя пок. цѣсаря Домъ Педра, цѣсаремъ Бразиліѣ.

Новинки.

Львôвъ дня 18 падолиста

— **Именованя и перенесеня.** Асистентъ почтовый Антôнъ Команъ перенесеный зъ Ярослава до Вѣдня. — П. Намѣстникъ именувавъ конціпієнта адвокатского дра Гната Ровнера комѣсаремъ повѣтовымъ extra statum. — Практыканты Осипъ Заблоцкій и Иванъ Ґеттеръ именованû концепістами Дирекціѣ скарбу у Львовѣ; концепістъ Людвикъ Свораковскій офіціяломъ економату, а Романъ Джулиньскій и Вільгельмъ Клімешь помôчными урядниками при продажи соли.

— **Презенту** одержали оо. Евґ. Чубатый на Деревляны и Ос. Терешкевичъ на Воробѣѣвку въ епархіи львôвскôй.

— **Посвячене церкви.** Дня 7 с. м. вôдбуло ся посвячене церкви въ селѣ Луцѣ, прилученôй до парохіи Тростянець пôдъ Золочевомъ. Сама церковь представляе ся дуже гарно. Чину посвяченя довершивъ Впреосв. Митрополитъ Сильвестеръ. По службѣ Божôй промовивъ Впреосвященый до зôбраного народу, заохочуючи до докôнченя церкви въ дусѣ нашого питомого руского обряду, до котрого всѣ мы повиннû бути привязанû, любити его и хоронити; — пôднѣсъ заслуги жертводавцѣвъ селянъ та мѣсцевыхъ дѣдичѣвъ, и удѣливши всѣмъ благословеня, роздавъ грамоты похвальнû щедрымъ жертводавцямъ зъ вôдповѣдными медаликами. Радôсть народу пôднесла ся ще бôльше, коли Митрополитъ, минувши запрошене панôвъ, принявъ запрошене селянки Дударихи, котра жертвувала була на церковь 1.000 зр. По снѣданю у Дударихи вернувъ Впреосвященый до о. пароха въ Тростянци на обѣдъ. Вôдповѣдаючи на прощальный тоастъ о. декана, вôзвавъ Впреосвященый присутне духовеньство до солідарнои працѣ для добра церкви и народу и зазначивъ, що всѣ, котрû не пôйдуть зъ нимъ або пôйдуть противъ него, зайдуть у манôвцѣ. Прощаный щиро всѣми вернувъ Митрополитъ того самого дня до Львова.

— **Нападъ на учителя.** Зô Снятина пишуть до часописи Przegląd: Въ середу дня 15 с. м. въ полудне въ селѣ Потôчку напали тамошнû селяне, числомъ около 40, на хату учителя Рыкалы, выважили дверѣ, выкинули его рѣчи и знаряды на улицю та понищили все, що имъ попало въ руки. Що учитель и его мати выйшли цѣлû, мають завдячити сему, що утекли на стрыхъ та що жандармъ явивъ ся въ ту пору въ селѣ и увязнивъ двохъ провôдникôвъ розруху. Яка причина того незвычайного нападу, мы бы дуже радû знати. Хто виненъ, чи учитель чи селяне?

— **Машина до складаня черенокъ.** Голосять уже зъ давна, що по друкарняхъ замѣсть людей складачѣвъ настане машина, що буде сама складати черенки до друку. Але якось та машина ширить ся дуже помало. Доси уживано еѣ лише въ Америцѣ и Анґліи, а въ Европѣ анѣ одна друкарня не мала такои машины. Мимо того техніки працювали безнастанно надъ еѣ улѣпшенемъ. Теперь перша машина-складачь появила ся въ Нѣмеччинѣ, а то у мѣстѣ Вольфенбіттель, а небавомъ потôмъ у Бернѣ, столици Швайцаріѣ, въ друкарни часописи Bund уставлено кôлька машинъ зецерскихъ до складаня тои часописи и книжокъ. Обслугують еѣ дѣвчата. Доси ще лишь того не знати, чи така машина практична.

— **Холера.** Зъ дня 16 с. м. лишило ся 26 хорыхъ, котрû лѣчать ся.

— **Кôстякъ на продажь.** Тому кôлька днѣвъ до института анатомічного у Вѣдни прийшла 68 лѣтна старушка Марія Германова, вдова по комісари скарбовôмъ, и хотѣла продати свои кости, котрû розумѣе ся ажь по смерти еѣ належали бы до института. Стали еѣ розпытувати ся, чому она свôй кôстякъ продае, и показало ся, що зъ нужды. По мужу мае она тôлько 21 зр. рôчнои пенсіѣ, сама хора заробити не може, отже думае заробити на своихъ костяхъ. Але институтъ не хотѣвъ купити.

— **Смерть міліонера.** На дорозѣ коло Бордо у Франціи, найдено старого чоловѣка въ дуже нужденнôмъ станѣ и перевезено его до одного готелю, котрого властителька помѣстила его въ своѣмъ приватнôмъ мешканю, щобы его лѣпше плекати. Дня 9 падолиста старець померъ. Въ чересѣ, котрымъ бувъ покôйный опереваный, найдено 150.000 франкôвъ въ готôвцѣ и цѣнныхъ паперахъ, а крôмъ того депозитовû квіты банкôвъ въ Парижи, Ліонѣ, Дрезнѣ, Берлинѣ, Монахіи и Бруксели на зложенû тамъ сумы въ загальнôй высотѣ звыжь одного міліона. Въ чересѣ було крôмъ того нѣмецке письмо, зъ котрого дôзнали ся, що покôйный называе ся ґр. Кароль Мирошовскій, численъ 60 лѣтъ, родомъ зъ Кракова и що зложивъ у одного нотаря въ Берлинѣ свое завѣщане. — Властительку готеля арештовано, бо перемѣщене его до приватного мешканя выдае ся пôдозрѣнымъ, австрійскій-же консуль опечатавъ комнату, въ котрôй померъ згаданый міліонеръ.

— **Пять міліонôвъ спадщины.** Въ Парижи померла недавно одна ґрафиня, котра записала пять міліо-

---

одна коло другои, та спокôйно снѣдали чи обѣдали. Наконець вышли мы на терасу, де стоить пышна палата ґубернатора, а зъ вôдси пôшли ще кôлькома вузкими та крутыми уличками до готелю деля Перля. Тутъ мы добре поснѣдали, а властитель готелю обѣцявъ ся обводити по мѣстѣ и мы пôшли зъ нимъ.

Насамперѣдъ оглянули мы якусь, досыть добре удержану касарню, але що тутъ не богато чого було видѣти, то зайшли мы передъ якусь отворомъ стоячу браму, передъ котрою стояло двохъ воякôвъ на вартѣ и курили папѣросы та розговорювали зъ якимись дивно убраными и чисто выголеными панками. Крôзь ту браму заглянули мы на подвôре, де було кôлькасоть людей, що однû другихъ голили. — „То Президіо“ — сказавъ намъ нашъ провôдникъ. — „Ну, добре; то зайдѣмъ туды!“ — „А маете permisso (перепустку)?“ — „Нѣ.“ — „То зваждѣть хвильку, я поговорю зъ надзирателемъ, моимъ приятелемъ и краяномъ“. — „Идѣмъ радше всѣ разомъ“. — „Нехай и такъ буде“. Мы перейшли черезъ порôгъ; вояки презентували, якъ знали, оба обголенû панки загримали тогды булавами, котрû я ажь теперь побачивъ въ ихъ рукахъ, три разы до зелѣзнымъ дверей и въ тôй хвили станули всѣ арештанты, декотрû ще й зъ миломъ на головѣ, просто якъ свѣчки та вôдкрыли свои обголенû головы а на нашъ привѣтъ вôдповѣли всѣ въ голосъ: Buenos dias, Caballeros! (Добрый день, панове!) Тутъ бувъ лѣпшій порядокъ якъ въ касарни, то було видко!

Отже мы опинили ся въ Президіо. Зъявивъ ся заразъ и надзиратель и сказавъ намъ, що можемо тутъ уважати ся якъ у себе дома, бо мы его гостѣ. Тутъ було 497 арештантôвъ, всѣ злочинцѣ, засудженû що найменше на 6 лѣтъ и оденъ день вязницѣ. Тыхъ, що засудженû на 10 лѣтъ и оденъ день (до примусовои роботы), высылають зъ Испаніѣ до Цевты. Въ Мелили суть отже „самû лѣпшû“ злочинцѣ; а всежь таки були межь ними по найбôльшôй части убійники и розбишаки, засланû сюды на цѣле житє. Але „на цѣле житє“ не значить въ Испаніи конче на цѣле житє, бо при кождôй першôй лѣпшôй нагодѣ, н. пр. при змѣнѣ міністерства увольняють сихъ злочинцѣвъ, хиба що они засудженû на бôльше якъ 10 або 15 лѣтъ вязницѣ. Черезъ цѣлый часъ кары обходить ся тутъ зъ арештантами дуже добре, дають имъ добре ѣсти и не кажуть дуже тяжко працювати. Часъ роботы тревае вôдъ всходу до заходу сонця зъ перервою на одну годину въ полудне; але до часу роботы рахуе ся и часъ, потрѣбный до ходу на мѣсце роботы. Всѣ форты доокола Мелилѣ побудували самû арештанты. Однакожь укрѣпленя тû ще тамтого року були вже такъ далеко поступили, що теперь уживая ся до нихъ лишь часть арештантôвъ; друга працювала коло греблѣ въ портѣ, котру значно пôдвысшувано. Камѣнѣ, потрѣбне до греблѣ, ломано таки пôдъ самымъ мѣстомъ и звожено зелѣзницею. Арештантамъ платять за роботу 1 до 5 реалѣвъ (12 до 60 кр.) на день. Половину зъ тыхъ грошей складають для нихъ, щобы мали грошѣ, коли вôдсидять кару, а за другу половину купують имъ тютюнъ и папѣросы, всѣлякû додатки до стравы, сѣрники и т. д. Женщинъ не высылають до Мелилѣ.

Адміністрація въ Президіо есть дивна. Всѣ арештанты у вязници стоять пôдъ цивільными властями, пôдъ властію директора, котрый мае пôдъ собою кôлькохъ надзирателѣвъ, але скоро они выйдуть поза муры вязницѣ, то ихъ стереже вже войско. За провины у вязници карае ихъ директоръ, але поза мурами есть вже право военне. Арештанты, що ведуть ся добре, можуть стати надзирателями; ихъ звуть тутъ кабосами. Всѣ кабосы въ Мелили були колись арештантами; имъ вôльно кождого часу выходити зъ вязницѣ на мѣсто. Оба тû панки, котрыхъ мы стрѣтили на брамѣ, були такожь кабосами; оба були убійниками. Всѣ арештанты мусять разъ въ тыждень, що недѣлѣ голити ся, а що 14 днѣвъ стрижуть имъ волосе попри саму голову такъ, що они выглядають, якъ колибъ мали обголенû головы. Лишь кôлькохъ арештантôвъ мали кайданы, що ишли вôдъ пояса до нôгъ; ихъ закованô за непослухъ.

Тымчасомъ довѣдавъ ся и директоръ заведеня карного про нашу гостину. Вôнъ принявъ насъ дуже ввѣчливо и запросивъ насъ оглянути салѣ, де сплять арештанты. Есть ихъ чотири, а въ каждôй може змѣстити ся якихъ 159 арештантôвъ. Позаякъ Мелиля, якъ вже сказано, лежить на скалѣ, то й двѣ зъ тыхъ саль, хочь не суть зовсѣмъ пôдъ землею, то все таки выкованû въ скалѣ. Вôкна тыхъ

нôвъ франкôвъ тому, хто пристане перебути цѣлый рôкъ коло неи въ могилѣ. Письма италійскѝ доносять теперь, що найшовъ ся явійсь молодець, що згодивъ ся жити въ могилѣ зъ покôйною ґрафинею.

† Посмертнѝ вѣсти.

— Людвика зô Смеречаньскихъ Турчмановичева, вдова по священику епархіѣ перемыскои, упокоила ся дня 16 падолиста с. р. въ Дороговѣ коло Войнилова въ 78 ôмъ роцѣ житя. Померша повдовѣла въ своихъ найкрасшихъ, наймолодшихъ лѣтахъ въ 1848 ôмъ роцѣ, а не маючи средствъ до прожитку и выхованя трехъ сынôвъ, займала ся вôдъ року 1848 ажь до 1866 удержуванемъ дѣтей на станціи, напередъ въ Долинѣ, потому въ Самборѣ, а вкôнци у Львовѣ. Тяжкими трудама (бо тримала у себе неразъ и 15 до 20 чужихъ дѣтей) выховала она цѣле поколѣне, а именно своихъ трехъ сынôвъ, священикôвъ, выховала всѣ дѣти свои найблизшои родины — Турчмановичѣвъ, Папôвъ, Заячкôвскихъ, Герасимовичѣвъ, Гумецкихъ, Ґелитовичѣвъ, Порубальскихъ, Чичиловичѣвъ и много много иншихъ, а при тôмъ богато молодежи, що не належала до еи рôднѣ. Легко рахуючи — выховала покôйна що найменше 150 молодежи, займаючои нинѣ поважнѣйшѝ становища въ суспôльности. Покôйниця вôдзначала ся глубокою, до самопожертвованя посуненою любовію ближнього, духомъ правды, покорою христіяньскою и горячимъ патріотизмомъ рускимъ.

Всячина

— **Ще про катастрофу въ Сантъ-Андерѣ.** Катастрофа въ Сантъ-Андерѣ то, якъ теперь показуе ся, такожь справка анархістôвъ, такъ якъ та въ барцельоньскôмъ театрѣ. Выпадокъ се такій страшный и незвычайный, що годить ся доповнити ще деякими подробицями вѣсти, поданѝ нами въ попередныхъ числахъ часописи.

Сантъ-Андеръ то портове мѣсто бійскайске, положене надъ заливомъ Ґасконьскимъ, мѣжь стрôмкими горами, въ прекраснôмъ положеню, мае мешканцѣвъ 30.000. Есть тамъ величезный укрѣпленый портъ торговельный, зъ котрого вывозять вовну, збôже и вино. Нинѣ цѣле то гарне мѣсточко то одна руина, зъ помѣжь котрои сторчать тôлько вежѣ катедры.

Було се въ пятницю дня 3 с. м. Величезный корабель Кабо Мачічако забравъ зъ Більбао въ 800 скринь динаміту, въ кождôй скрини було по 20 клґр. Крôмъ того була на корабли нафта, спиритусъ и т. п. Той корабель заѣхавъ по дорозѣ до Сантъ-Андеръ. Хочь ладунокъ бувъ такій небезпечный, корабель станувъ у пристани. Коло 2 годины выбухъ на „Кабо" огонь, не знати зъ якои причины. Иншій корабель „Альфонсъ XIII" пôславъ на Кабо цѣлу свою залогу и всѣхъ офіцирôвъ гасити огонь. На березѣ пристани явили ся небавомъ сотки мешканцѣвъ мѣста, цѣкавѝ побачити пожаръ. Помимо того, що корабель вѣзъ 800 скринокъ динаміту, капітанъ запевнявъ, що везе тôлько 60 и тѝ зложивъ на терасѣ пристани у схованку. Навѣть и пôдчасъ огню, коли его пытали ся, чи нема на корабли бôльше динаміту, казавъ вôнъ, що нема. Очевидно, бажавъ катастрофы, але й самъ въ однôй хвили згинувъ.

На корабли коло 5 годины пополудни була сторожа пожарна, богато урядникôвъ, залоги иншихъ кораблѣвъ — ажь ту наразъ загремѣвъ страшный гукъ и корабель вылетѣвъ у воздухъ. Пукли кôтлы, а за ними й динамітъ.

Atlantico, найбôльша часопись Сантъ-Андеру, такъ описуе ту страшну хвилю: О год. 5 блиснула надъ мѣстомъ коротка блыскавиця, а за нею наставъ гукъ и выбухъ такій, якъ бы сотки вульканôвъ наразъ выбухли. Тяжка, збита, чорна хмара дыму зависла надъ мѣстомъ и бѣлый день замѣнила нагло на нôчь. Частины величезного корабля и кавалцѣ тѣлъ людскихъ лѣтали у воздусѣ. Половина тѣла одного моряка впала черезъ вôкно на стôлъ реставраційнои салѣ въ готелю, положенôмъ далеко вôдъ пристани. Декотрѝ зелѣзнѝ части корабля найдено о три кільометры вôдъ пристани и забили ще двохъ людей. „Кабо" разомъ зъ цѣлою залогою, власти, вояки, кордонъ войсковый на березѣ, сусѣдный корабель Альфонсъ XIII. — все те щезло безъ слѣду, розбите, роздерте на міліоны частинокъ.

Въ тôй самôй хвили зачало горѣти мѣсто, котре заняло ся вôдъ горѣючихъ частинъ корабля, що впали на дахи. Про ратунокъ нѣхто й не думавъ. Люде потратили память. Ґубернаторъ и представителѣ властей погинули. Вôдъ потрясеня воздуху всѣ попадали на землю, а домы скрôзь попукали. Теперь наставъ огонь и нôчь. Можна собѣ уявити нещасте мѣщанъ. Першого дня заразъ поховано 200 людей, а кôлько погинуло въ огни, въ мори и кôлько розъѣхавъ поспѣшный поѣздъ, котрого не могли здержати, того вже певно не можна обчислити. Мы писали вже, що нурцѣ застали на днѣ моря цѣлѝ купы трупôвъ, коло котрыхъ снують ся міліоны рыбъ. Бѣднѝ люде, що рыбами живили ся, бридять ся теперь ними. На самôй площи пристани назбирано тôлько частей людского тѣла, що ледви можна було ихъ на трехъ великихъ возахъ помѣстити. Богато людей зô страху та зъ горя збожеволѣло. Мѣсто выглядае якъ могила, а въ праздяки анархістамъ.

ТЕЛЕГРАМЫ.

Прага 18 падолиста. Рада громадска выбрала вчера по компромісѣ Молодочехôвъ зъ Старочехами дотеперѣшного віцебурмістра Ґреґора 79 голосами противъ 82 бурмістромъ Праги.

Градецъ 18 падолиста. Вдовици по ґр. Гартенавѣ выславъ Е. Вел. Цѣсарь кондоленційну телеґраму. Такійжь самѝ телеґрамы надôслали Найдост. Архікнязѣ Альбрехъ и Вільгельмъ вел. кн. Гескій, кн. Людвикъ, Генрихъ Маврикій, княгиня Марія Каролина Батенберґъ, кн. Фердинандъ Кобурґскій и Стамболовъ.

Лондонъ 18 падолиста. Въ Палатѣ послôвъ заявивъ Ґледстонъ, що нѣхто не потребуе ся сумнѣвати ся о тôмъ, що маючій предложити ся буджетъ анґлійскои маринарки военнои не увзгляднитъ потребы удержаня рѣшучои переваги анґлійскои фльоты.

Міляно 18 падолиста. Ґр. Кальнокій попращавшись сердечно зъ Бріномъ и Ніґромъ поѣхавъ до Санъ-Ремо.

Берлинъ 18 падолиста. Въ нѣмецкôмъ парляментѣ выбрано знову давнѣйшу президію. Пос. Гаммерштайнъ предложивъ внесене, пôсля котрого жидамъ, що не суть пôддаными державными, мае бути заказано осѣдати въ краю. Слѣдуюче засѣдане мае вôдбути ся въ четверъ, а на порядку дневнôмъ стоять нарады надъ угодами торговельными зъ Сербією, Румунією и Испанією.

Софія 18 падолиста. Кн. Фердинандъ болгарскій выславъ на похоронъ ґр. Гартенава трохъ адъютантôвъ, а крôмъ того выѣдуть такожь и другѝ цивільнѝ и многѝ войсковѝ депутаціи.

казаматъ выходять на подвôре и крôзь нихъ доходить туды свѣтло и воздухъ. На кôнци кождои зъ тыхъ саль вôдъ стороны пôдвôря есть потрѣбна комôрчина, вôдповѣдаюча всякимъ вымогамъ гіґієны и чистоты. Тѝ чотири комнаты суть вузькѝ а довгѝ. По обохъ бокахъ идуть камѣннѝ на пôвъ метра высокѝ прічи, на котрыхъ сплять арештанты густо оденъ коло другого. Серединою кождои комнаты иде коридоръ а коло дверей есть окремый вôддѣлъ для надзирателѣвъ. На постѣль дôстають арештанты вôдъ правительства лишь вовняный коцъ, не мають отже великои выгоды; але они й дома не спали певно на мягкôй постели. Однакожь бôльша часть зъ нихъ мала свои сѣнники або маты, котрѝ на день складають ся старанно у головахъ. Надъ кождымъ мѣсцемъ до спаня есть вбитый въ стѣну клинокъ, а на нѣмъ висять всѣлякѝ приватнѝ рѣчи арештантôвъ якъ капелюхи, зеркальця, вѣнець цибулѣ, одѣжь и т. д. Словомъ, тутъ пануе такій порядокъ, що навѣть найострѣйшому прускому капралеви ажь серце бы радувало ся, колибъ то все побачивъ. Мы пытали директора, якъ вôнъ може межи тыми убійниками и розбишаками удержати такій порядокъ, а вôнъ намъ вôдповѣвъ, що то не трудно, лишь треба умѣти зъ тыми людьми обходити ся. Огъ бачите — казавъ вôнъ — я не маю при собѣ нѣякои зброѣ, а тѝ людиска, що вже не одно горло пôдрѣзали, мають всѣ бритвы. Мене голить що дня оденъ або другій зъ нихъ.

До вязницѣ припирае касарня, зъ котрои выходять отворы до стрѣляня на подвôре вязницѣ. Бунтôвъ вôдъ давна не було нѣякихъ, бо то й не придало бы ся на нѣщо; арештантôвъ заразъ бы всѣхъ выстрѣляли. Утечѣ бувають частѝ, але на сто выпадкôвъ певно ледви оденъ удасть ся, именно тогды, коли арештантъ зможе дôстати ся до Альґіру. Саме передъ нашимъ приѣздомъ до Мелілѣ бувъ такій выпадокъ: Два арештанты, що були занятѝ при будовѣ форту, вырвали ся и стали утѣкати за марокканьску границю. Два вояки пустились за ними и стрѣляли, але надармо. Ихъ стрѣлянє звернуло увагу Кабілѣвъ; тѝ збѣгли ся заразъ и зловили всѣхъ чотирохъ. Зъ вояками зробили короткій процесъ, бо вôдрубали имъ головы, але арештантôвъ звязали и за кôлька днѣвъ приставили до Мелілѣ. И щожь стало ся? Кабілѣ дôстали за кождого арештанта по 5 пезосъ (12 зр.), а за убитыми вояками нѣхто й не вôдозвавъ ся. Замѣсть ихъ повѣсити на першôй лѣпшôй галузи, заплачено имъ ще за ихъ убійство! Огъ такимъ способомъ выконуе Испанія свою верховну власть супротивъ Марокка.

(Конець буде.)

За редакцію вôдповѣдае Адамъ Краховецкій.

ИНСЕРАТЫ.

Инсераты („оповѣщеня приватнѝ") якъ для „Народнои Часописи" такъ также для „Газеты Львôвскои" принимае лишь „Бюро Дневникôвъ" Людвика Пльона, при улици Кароля Людвика ч. 9, де также знаходить ся Експедиція мѣсцева тыхъ газетъ.

Зъ друкарнѣ В. Лозинського, подъ зарядомъ В. И. Вебера.